

Гуцалюк М.В., к.ю.н., доцент,
Міжвідомчий НДЦ з проблем боротьби з організованою
злочинністю при РНБО України, м. Київ, Україна
Клименко О.А., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

АДАПТАЦІЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ COVID-19

Спалах захворювання коронавірусної хвороби (COVID-19) розпочався у грудні 2019 році у м. Ухань, провінція Хубей, КНР та визнаний ВООЗ пандемією 11 березня 2020 року [1]. Станом на кінець 2020 року було виявлено понад 80 млн випадків у майже всіх державах та територіях світу. Унаслідок захворювання понад 1 млн осіб померло.

Сьогодні не можна назвати жодної сфери суспільного життя, яка б не зазнала впливу коронавірусної пандемії. Прямо чи опосередковано наслідки поширення світом вірусу COVID-19 відчувають усі – державна влада, великий і малий бізнес, громадяни абсолютної більшості країн.

Після поширення пандемії значно посилюється розшарування населення – незначна група осіб суттєво збагатилася, однак водночас більша частина людей збідніла.

Генеральний Секретар ООН Антоніу Гутерріш, виступаючи онлайн на форумі Нобелівської премії, заявив, що світ чекає найсильніший за 80 років спад економіки. Такої великої глобальної рецесії ще не спостерігалось [2].

Кризою пандемії досить швидко скористалися як окремі злочинці, так і організовані злочинні угруповання. Коли переважна частина людства намагалася виправити ситуацію, криміналітет в усьому світі почав використовувати дану проблему у своїх цілях.

До факторів, які викликали суттєві зміни у злочинній діяльності в умовах COVID-19, належать: високий попит на певні товари, захисне спорядження і фармацевтичну продукцію; зниження мобільності й потоку людей через державні кордони; поширення дистанційного виду діяльності; значна активізація використання інформаційно-комунікаційних технологій; поява різноманітної дезінформації, страх перед хворобою та тривога за життя близьких і знайомих тощо.

Найбільш швидко проблеми пандемії використали кіберзлочинці. Втрати світової економіки через кіберзлочини і витрати на забезпечення захисту від них у 2020 році перевищили 1 трлн доларів. Тоді як ще два роки тому ця сума становила близько 600 млрд доларів. Про це йдеться у звіті виробника антивірусного програмного забезпечення McAfee [3]. Кіберзлочинці активно використовують тему COVID-19 для створення

різноманітних злочинних схем.

Значно зросла кількість шахрайських вебсторінок, мета яких – викрадення фінансової інформації та персональних даних шляхом створення сайтів, заражених зловмисним програмним забезпеченням, та спонукаючи людей купувати підроблені ліки, добавки й вакцини. За даними, зібраними та проаналізованими Atlas VPN, кількість фішингових вебсайтів під час карантину COVID-19 зросла на 350% [4].

Для збільшення продажу подібних товарів злочинці поширюють фейкові новини про лікування даної хвороби або превентивних засобів щодо неї. Такі засоби продаються як через звичайний Інтернет, так і через Даркнет.

У зв'язку з різким посиленням Інтернет-активності значно зросла кількість шахрайських дій і в Україні. Так, 80% усіх звернень громадян в кіберполіцію становлять повідомлення про шахрайські дії в Інтернеті [5].

Найбільш зухвалі злочинці в Україні скористалися наданням державних компенсаційних виплат у період пандемії для власних потреб. Для цього вони використовують відео. В описі до нього шахраї розміщують посилання на ресурс, де нібито можна подати заявку на отримання виплати. На сторінці за посиланням громадянам пропонується ввести персональні дані та номер банківської карти для зарахування грошей. Однак у подальшому шахраї просять оплатити послуги юриста з оформлення заяви, отримання електронного підпису, проходження ідентифікації тощо. В основному для цього використовують вбудований чат-бот. Після виконання таких дій громадяни не тільки переказують гроші за неіснуючі послуги, а й передають персональні дані аферистам [6].

Для протидії злочинній діяльності в кіберпросторі, який став життєво необхідним під час пандемії коронавірусу, необхідно: 1) посилити міжнародну співпрацю у виявленні та розслідуванні кіберзлочинів; 2) посилити обмін інформацією щодо нових видів кібератак; 3) посилити роз'яснювальну роботу серед населення для протидії фейковій інформації; 4) посилити кіберзахист об'єктів критичної інфраструктури, особливо у медичній сфері.

Література

1. WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 – 11 March 2020. URL: <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19-11-march-2020>
2. Світ чекає найсильніший за 80 років спад економіки. URL: <https://ua.korrespondent.net/world/4305539>
3. The Hidden Costs of Cybercrime. URL: <https://www.mcafee.com/enterprise/en-us/assets/reports/rp-hidden-costs-of-cybercrime.pdf>

4. Google Registers a 350 % Increase in Phishing Websites Amid Quarantine. URL: <https://atlasvpn.com/blog/google-registers-a-350-increase-in-phishing-websites-amid-quarantine>

5. З початку 2020 року до кіберполіції надійшло понад 25 тисяч звернень щодо Інтернет-шахрайства. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/news/z-pochatku-roku-do-kiberpolicziyi-nadijshlo-ponad-tysyach-zvernen-shhodo-internet-shaxrajstva-6472/>

6. Шахраї виманюють гроші за допомогою відео. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4306333-shakhray-vymanuiuit-hroshi-za-dopomohoui-video-zelenskoho-mvs>

УДК 343.97:343.6(043.2)

Дашенко О.В., к.ю.н.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЮ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ: СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На законодавчому рівні Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [4] встановлено, що домашнє насильство – це діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

Законодавством України передбачена відповідальність за вчинення домашнього насильства: по-перше за умови вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування настає адміністративна відповідальність за ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2].

По-друге, за умови спричинення умисного систематичного вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи тілесних ушкоджень настає кримінальна